

УДК 350.542.9

І.Г. БУХТІЯРОВА, А.С. НОСОВА

Ірина Геннадіївна Бухтіярова, кандидат юридичних наук, викладач Національної академії внутрішніх справ України

Анна Сергіївна Носова, курсант Навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЩОДО ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ МАТЕРИНСТВА В УКРАЇНІ

Дослідження сутності інституту материнства на сьогоднішній день є досить актуальним питанням, тому воно регулярно порушується різними громадськими об'єднаннями та жіночими рухами, науковими колами і звичайними людьми. Поняття «материнство» неодноразово розглядалося і вивчалось вченими – психологами, філософами, генетиками. У нашій роботі ми розглянемо його з точки зору адміністративного права.

Проблемні питання правового регулювання захисту прав людини, зокрема у сфері захисту інституту материнства, були предметом наукових досліджень В.Б. Авер'янова, Р.В. Аверчука, С.М. Алфьорова, М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, О.І. Безпалової, В.М. Бесчастного, Ю.П. Битяка, О.А. Біди, А.Б. Благої, В.В. Галунька, О.М. Ганкевича, Ю.В. Гаруста, В.М. Гарашука, І.П. Голосніченка, С.Ф. Денисюка, О.Ю. Дрозда, О.В. Джафарової, С.М. Злупка, Н.А. Зобенько, О.М. Ключова, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, О.В. Кузьменко, О.І. Миколенка, А.А. Манжули, М.В. Лошицького, О.В. Негодченка, Н.М. Оніщенко, А.М. Подоляки, Т.О. Проценка, О.О. Сосновика, А.А. Стародубцева, О.Г. Стрельченко, В.К. Шкарупи, К.В. Шкарупи та інших науковців.

Метою статті є дослідження жіночого руху та громадських об'єднань, які захищають інститут материнства в Україні.

З метою захисту материнства в Україні сьогодні створено понад 700 жіночих організацій (34 мають статус міжнародних і всеукраїнських). Вони впливають на вдосконалення законодавства та механізмів щодо поліпшення становища жінок і жінок-матерів, а також прагнуть суспільного визнання організованого жіночого руху як важливого державотворчого чинника. Низкою проведених акцій жінки заявили про себе як реальну силу. Визначено, що ця громадсько-політична сила ще молода, багато в чому несформована. Перед нею стоїть низка завдань, серед яких першочерговими є формування ідеології жіночого руху України та утвердження жіночого руху як суб'єкта соціального й політичного творення. Цей рух проти дискримінаційних стосовно жінок суспільних звичаїв та законів щодо публічної активності жінок і рух за переосмислення усталених патріархальних понять про роль жіночої статі у суспільстві. Разом із тим, з метою захисту материнства в Україні, діє ціла низка громадських об'єднань, які здійснюють безпосередньо громадське управління щодо діяльності інституту материнства в нашій країні.

Основною метою діяльності всіх громадських організацій і рухів в Україні є: вдосконалення державної політики та проведення досліджень у сфері захисту материнства; превентивно-освітньої та інформаційної діяльності щодо захисту материнства та надання соціальної допомоги при порушенні прав матері тощо¹.

Материнство – це актуальне питання сьогодення, тому воно постійно піднімається різними громадськими організаціями, науковими колами та звичайними людьми.

Протягом останніх десятиліть істотно зменшилася чисельність населення України, що свідчить про глибоку демографічну кризу, в якій перебуває наша держава. Відсутність відповідної державної політики може призвести до зупинки соціально-економічного розвитку України та зниження стану її національної без-

пеки². Зважаючи на це одним зі стратегічних загальнонаціональних пріоритетів нашої держави має стати вироблення дієвого механізму охорони захисту материнства, стимулювання народжуваності, збереження репродуктивного здоров'я нації як невід'ємної умови належного функціонування сфери національної безпеки. Отже, сьогодні важливого значення набуває вироблення ефективної державної політики у сфері захисту материнства в Україні, а також дієвого механізму її реалізації за допомогою вжиття низки відповідних законодавчих, адміністративних та просвітницьких заходів. Зазначене допоможе створити належні умови для реалізації прав і свобод жінок-матерів, забезпечити їх належний правовий та соціальний захист³.

Невід'ємною складовою будь-якого демократичного суспільства є діяльність різноманітних громадських об'єднань, соціально-політичне призначення яких полягає насамперед у тому, що вони допомагають людям у вирішенні проблем повсякденного життя, відкривають широкі можливості для виявлення суспільно-політичної ініціативи, здійснення функцій самоврядування, в тому числі й у діяльності громадських жіночих організацій. Відповідно, жіночий рух є певною організацією суспільної діяльності жінок і чоловіків, яка спрямована проти дискримінації жінок, за утвердження рівноправності чоловіків і жінок у всіх сферах життєдіяльності суспільства, за емансипацію й гуманізацію суспільства. Однак на практиці зміст цього поняття значно ширший і різноманітніший, як і саме життя. Його трансформація відбувається із розвитком науки, суспільно-політичних і економічних відносин, демократичних перетворень у світі, зміною суспільної свідомості⁴.

Саме з метою захисту материнства в Україні сьогодні створено понад 700 жіночих організацій (34 мають статус міжнародних і всеукраїнських). Вони впливають на вдосконалення законодавства та механізмів щодо поліпшення становища жінок та жінок-матерів, а також прагнуть суспільного визнання організованого жіночого руху як важливого державотворчого чинника. Низкою проведених акцій жінки заявили про себе як про реальну силу. І все-таки слід визнати, що ця громадсько-політична сила ще молода, багато в чому несформована. Перед нею стоїть низка завдань, серед яких першочерговими є формування ідеології жіночого руху України та утвердження жіночого руху як суб'єкта соціального й політичного творення⁵. Він з'явився на українських землях ще у другій половині IX ст., поштовхом для якого стало поширення ідей загальноєвропейського жіночого руху, що поєднував у собі низку суспільних рухів, ініціаторами, лідерами та учасниками яких були жінки. Це рух проти дискримінаційних щодо жінок суспільних звичаїв та законів щодо публічної активності жінок і рух за переосмислення усталених патріархальних понять про роль жіночої статі у суспільстві⁶.

Найбільш поширений він у Західній Європі і об'єднав намагання жінок вибороти собі рівний статус з чоловіками. Діяльність цього руху за політичну, суспільну та професійну рівноправність жінок і чоловіків називають емансипацією (лат. «*emancipatio*», від «*emancipō*» – звільняю від опіки), або фемінізмом (франц. «*féminisme*», від лат. «*femina*» – жінка). Емансипаційні змагання жінок у різних країнах досить схожі між собою за метою й формами, навіть якщо вони визрівають і проявляються в різні історичні періоди. Фемінізм, однак, не створив єдиної ідеології, його прояви всюди мали й мають виразне національне та географічно окреслене забарвлення⁷.

До останнього часу розвиток жіночого руху в Україні ілюстрував різновид розвитку активізації громадської діяльності жінок, що виростає з актуальних для певного історичного періоду конкретних суспільних потреб, а не з нового для всієї історії людства розуміння (актуалізованого фемінізмом) легальних прав. Саме цим цей різновид жіночого руху відрізняється від фемінізму англо-саксонського типу, який розвивався в правовому суспільстві й тільки в такому суспільстві міг з'явитися. Жіночий рух в Україні намагався відстояти права жінок у громадському житті. Він не був орієнтований, як це було притаманно фемінізмові англосаксонського типу, на глибинну феміністичну перебудову всіх суспільних відносин. Сьогодні жіночий рух в Україні розвивається повномасштабно, українські жіночі організації стають політичною та громадською силою, роблять значні кроки в розвитку гендерних студій в Україні⁸.

Разом із тим з метою захисту материнства в Україні діє ціла низка громадських об'єднань, які здійснюють безпосередньо громадське управління щодо діяльності інституту материнства в Україні. Вважаємо за доцільне здійснити короткий характеристику їх діяльності в аспекті захисту материнства в Україні.

Так, «Амбасада жінок-підприємців» діє як незалежна громадська організація, метою діяльності якої є пропагування підприємництва серед жінок та формування культури підприємництва серед молоді; формування умов розвитку та підтримки на теренах України високого рівня підприємницької діяльності; мотивація і обмін успішною практикою ведення бізнесу та підтримка жінок, які займаються підприємницькою діяльністю, керують власними фірмами і розвивають діяльність на міжнародних ринках.

Головною метою об'єднання є консолідація зусиль жінок-депутатів різних рівнів з метою провадження культурної, освітньої, наукової, екологічної діяльності, сприяння розвитку політичних та правових відносин на засадах гендерної рівності, вдосконалення різних сфер суспільних відносин⁹.

Так, громадська організація «Відкрите суспільство» спрямована на розвиток рівноправного партнерства заради синергії впливу на розбудову демократичної країни, що цілеспрямовано впроваджує політику дотримання прав людини, в тому числі й права жінок та жінок-матерів. Одним із напрямів діяльності є, зокрема, політична участь жінок та жінок-матерів. Громадська організація регулярно проводить дослідження медіа щодо присутності жінок у регіональних засобах масової інформації (Вінницька область), ставлення до політичної участі жінок, гендерні моніторинги місцевих виборів, а також займається стратегічним проектуванням збільшення кількості жінок у політиці тощо.

Так, метою діяльності громадської організації «Гендерний центр «Корона»» є сприяння утвердженню в українському суспільстві демократичних цінностей, справедливості й передусім – гендерної рівності. Їхня робота переважно інформаційно-просвітницька і охоплює кілька напрямів: проекти з неформальної освіти, видавнича діяльність та гендерна експертна платформа¹⁰.

Разом із тим членами громадської організації «Ділові українські жінки» є впливові жінки з активною життєвою позицією, лідери у різноманітних сферах діяльності – підприємництва, «fashion» індустрії, медицини, туризму та інших галузях. Серед завдань організації – вплив на духовний розвиток сучасного суспільства шляхом створення передового громадського суспільства, сприяння розкриттю творчого потенціалу жінок і їхньої реалізації в суспільстві, та реалізації спільних бізнес-проектів, сприяння формуванню відповідального молодого покоління.

Водночас громадська організація «Європейська асамблея жінок-депутатів» має на меті сприяти підвищенню спроможності жінок-депутатів впливати на політичні процеси задля успішного впровадження європейських демократичних цінностей і принципів на місцях, а також посилення ролі жіноцтва у формуванні глобальної політики. Ця міжнародна громадська організація об'єднує жінок зі сфери політики та самоврядування задля успішного впровадження реформ та кращих практик врядування на державному рівні й на місцях через принципи прозорості, справедливості, рівності, гласності, верховенства права та прав людини¹¹.

А також громадська організація «Жіночий консорціум України» має на меті забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків та благополуччя дітей в Україні. Жіночий консорціум працює над проектами з гендерної рівності, а також спрямовує зусилля на викорінення насильства щодо дітей. Проводить профілактичну та інформаційну роботу, поширює ненасильницькі цінності.

Громадська організація «Ла Страда – Україна» є міжнародною правозахисною організацією, яка працює для забезпечення гендерної рівності, запобігання всім видам гендерного насильства, зокрема насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми та забезпечення прав дітей, сприяючи впровадженню міжнародних стандартів прав людини в усі сфери життя суспільства та держави. «Ла Страда – Україна» має гарячу лінію з питань запобігання торгівлі людьми, запобігання насильству та захисту прав дітей.

Громадська організація «Ліга захисту прав жінок «Гармонія рівних»», що об'єднує небайдужих ініціативних людей – чоловіків та жінок – які прагнуть подолати гендерну дискримінацію, що існує в суспільстві, відкинути стереотипи, які нас розділяють, та побудувати рівноправне суспільство вільних людей, які працюють на спільне благо. Кредо: саме гармонія рівних вивільнить нові творчі сили українського суспільства та надасть потужний стимул для розвитку держави у всіх сферах. Пріоритети діяльності: боротьба з множинною дискримінацією жінок, протидія домашньому та гендерно зумовленому насильству.

Громадська організація «STUDENA» займається втіленням культурно-просвітніх та правозахисних проектів. Працює задля зниження агресивності й нетерпимості у суспільстві, просуває ідеї рівності прав та можливостей людей незалежно від їхньої статі, раси, віросповідання. Основні напрями діяльності: соціальна адаптація військових, гендерна рівність, культура і освіта, правозахист.

Громадська організація «Сучасна жінка» п'ять років активно займається розбудовою жіночого руху та розвитком гендерної культури у Східній Україні. ХГНО «Сучасна жінка» проводить тренінги з жіночого та соціального підприємництва, розбудови громадського руху, гендерної рівності та протидії дискримінації.

Громадська організація у Херсоні «Успішна жінка» займається задоволенням та захистом соціальних, економічних, політичних, творчих та інших прав громадян/ок; залученням громадян/ок до розбудови громадянського суспільства та демократії; сприянням реалізації державної та місцевої гендерної політики та протидії торгівлі людьми; освітою дорослих.

Місією такої громадської організації, як «Центр «Жіночі перспективи», є захист прав жінок та забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у всіх сферах суспільного життя. Діяльність організації спрямована на впровадження гендерної політики в Україні, зменшення рівня насильства, підвищення конкурентоспроможності жінок на ринку праці та просування їх на рівень прийняття рішень в Україні. Пріоритетні напрями діяльності організації: гендерна рівність, протидія домашньому насильству, протидія торгівлі людьми, підтримка жіночих та правозахисних організацій.

Така громадська організація, як «Центр «Розвиток демократії», сприяє розповсюдженню знань із захисту прав людини, поширенню демократичних практик, сучасних підходів до публічного управління; формуванню нового освітнього підходу за темами: «Гнучка демократія та управління кризами», «Гендерна політика, створення гендерно чутливих послуг», «Права людини». У своїй діяльності Центр використовує різні освітні інструменти програм «Дебати», «Практичне право», проводить тренінги, семінари, вистави, фестивалі, дебатні турніри, громадські слухання тощо¹².

Вважаємо за доцільне, у зв'язку з обмеженим обсягом роботи, здійснити ґрунтовну характеристику громадської організації «Ла Страда – Україна», завданнями якої є забезпечення гендерної рівності, запобігання всім видам гендерного насильства, зокрема насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми та забезпечення прав дітей. Завданнями організації є сприяння дотриманню прав людини, особливо жінок та дітей; сприяння просуванню українського суспільства в напрями до утвердження гендерної рівності у всіх соціальних сферах; сприяння запобіганню торгівлі людьми, інших проявів насильства, жорстокого поводження, особливо по відношенню до дітей; сприяння протидії сексуальній комерційній експлуатації дітей, їх використання у проституції та порнографії; сприяння протидії сексуальній комерційній експлуатації дітей, їх використання у проституції та порнографії; сприяння проведенню роботи по створенню та впровадженню ефективних

механізмів подолання цих явищ шляхом налагодження та зміцнення взаємодії державних, недержавних, міжнародних організацій; сприяння проведенню експертизи законодавчих актів на предмет дотримання прав людини, гендерної рівності в суспільстві, адекватності міжнародним документам та нормам; сприяння підвищенню рівня інформованості суспільства про права людини, досягнення гендерної рівності в суспільстві, необхідність ліквідації усіх форм насильства та жорстокого поводження; сприяння проведенню досліджень із зазначеної проблематики, організації конференцій, форумів, громадських акцій; сприяння більш глибокому розумінню умов і причин, що породжують проблеми насильства, дискримінації, торгівлі людьми, насильству та дискримінації в суспільстві; участь у підготовці рекомендацій з удосконалення міжнародно-правової бази і гармонізації національного законодавства держав у зазначеній сфері; сприяння наданню інформаційної, наукової, консультативної, методичної, організаційної та матеріально-технічної підтримки юридичним і фізичним особам, що беруть участь у програмах і проектах, спрямованих на дотримання прав людини, досягнення гендерної рівності в суспільстві; сприяння дотриманню прав українських громадян, які перебувають за кордоном та недопущення потрапляння їх до ситуації торгівлі людьми; сприяння реалізації інших перспективних задумів і проектів, пов'язаних з діяльністю Центру пропаганда і широке розповсюдження ідей та цілей Центру, в тому числі із залученням засобів масової інформації і комунікації¹³.

Основною метою діяльності цієї організації є: вдосконалення державної політики та проведення досліджень у сфері захисту материнства; превентивно-освітньої та інформаційної діяльності щодо захисту материнства та надання соціальної допомоги при порушенні прав матері тощо.

У зв'язку з викладеним вище вважаємо за необхідне створити громадську організацію щодо захисту материнства із назвою «Щасливе материнство», метою основної діяльності якої має бути: підтримка вагітних жінок та профілактика захворювань матері і дитини; санаторно-курортне лікування вагітної жінки, щоб у майбутньому народжувалися здорові діти; боротьба зі шкідливими звичками, боротьба за здоровий спосіб життя жінки; допомога у виходженні дітей-інвалідів (ДЦП тощо), із запозиченням європейського досвіду.

¹ Смольницька М. Материнство як соціальна функція (друга половина 1940-х – перша половина 1960-тих років) / М. Смольницька // Україна ХХ століття : культура, ідеологія, політика. – 2015. – Вип. 20. – С. 98–110.

² Мокрецов С. Світовий та вітчизняний досвід державної політики соціальних гарантій захисту материнства та дитинства / С. Мокрецов // Держава та регіони. – 2012. – № 1 (37). – С. 141–145. – (Серія «Державне управління»).

³ Бухтіярова І.Г. Адміністративно-правові засади захисту дитинства та материнства в Україні: монографія / І.Г. Бухтіярова. – К.: ВД «Гельветика», 2018. – 211 с.

⁴ Жіночий рух в Україні : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://resource.history.org.ua>

⁵ Жіночий рух та жіночі організації : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/15660212/pravo/zhi-nochiy_ruh_zhinochi_organizatsiyi

⁶ Смольницька М. Вказана праця.

⁷ Сергеева С.М. Міжнародно-правовий захист прав жінок : історія і сучасність / С.М. Сергеева // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 3. – С. 284–288.

⁸ Громадські організації : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/community/organizations/gromadski-organizatsii>

⁹ Там само.

¹⁰ Там само.

¹¹ Там само.

¹² Там само.

¹³ Напрямки діяльності : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://la-strada.org.ua/ucp_mod_content_show_napryamki-diyalnosti

Резюме

Бухтіярова І.Г., Носова А.С. Громадські організації щодо функціонування інституту материнства в Україні.

У статті здійснена ґрунтовна характеристика жіночого руху та громадських об'єднань, які захищають інститут материнства в Україні. Основною метою діяльності цих громадських об'єднань і рухів в Україні є: вдосконалення державної політики та проведення досліджень у сфері захисту материнства; превентивно-освітньої та інформаційної діяльності щодо захисту материнства та надання соціальної допомоги при порушенні прав матері тощо.

Ключові слова: інститут материнства, жіночий рух, громадські організації, розвиток, правове регулювання, охорона.

Резюме

Бухтіярова И.Г., Носова А.С. Общественные организации относительно функционирования института материнства в Украине.

В статье осуществлена основательная характеристика женского движения и общественных объединений, защищающих институт материнства в Украине. Основной целью деятельности этих объединений и движений в Украине являются: совершенствование государственной политики и проведения исследований в сфере защиты материнства; превентивно-образовательная и информационная деятельность по защите материнства и предоставления социальной помощи при нарушении прав матери и тому подобное.

Ключевые слова: институт материнства, женское движение, общественные организации, развитие, правовое регулирование, охрана.

Summary

Bukhtiarova I., Nosova A. Public organizations on the functioning of institute of matter in Ukraine.

The article provides a thorough description of the women's movement and public associations that protect the maternity institution in Ukraine. The main purpose of these public associations and movements in Ukraine is to: improve state policy and research in the field of maternity protection; preventive, educational and informational activities on maternity protection and provision of social assistance in violation of the rights of the mother, etc.

Key words: institute of motherhood, women's movement, public organizations, development, legal regulation, protection.

УДК 347.919

Н.С. ГОРБАНЬ

Наталія Сергіївна Горбань, кандидат юридичних наук, асистент кафедри Київського національного університету імені Тараса Шевченка

**ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ
ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ ТА МИТНИЦЬ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ
ПІД ЧАС ПЕРЕДАВАННЯ МАЙНА, КОНФІСКОВАНОГО ЗА РІШЕННЯМ СУДІВ,
ТА РОЗПОРЯДЖЕННЯ НИМ**

Рішення, що підлягають примусовому виконанню органами та особами, які здійснюють примусове виконання рішень, мають свою специфіку, яка визначає в подальшому дії виконавців у виконавчому провадженні. Іноді виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) неможливо здійснити без проведення спільних скоординованих дій органів ДВС з іншими державними, правоохоронними органами. Також для забезпечення повного, своєчасного виконання рішень виконавці мають володіти великим обсягом інформації щодо боржника. Доволі часто вона міститься у різних інформаційних системах, до яких виконавці не мають доступу. Відсутність доступу до інформації, яку створюють та накопичують органи державної влади, правоохоронні органи, в процесі здійснення ними діяльності, дуже впливає на якість та ефективність роботи органів ДВС. Недосконале законодавство, яким визначається автономія державних органів, відсутність у ньому положень про особливості взаємодії між ними, створює штучні перешкоди та породжує проблеми в їх діяльності. Тому, здійснюючи реформування діяльності органів, які здійснюють примусове виконання рішень, вносячи зміни в законодавство, слід врахувати, що поряд із інформаційно-аналітичною та технічною автономією органів ДВС має бути чітко регламентована їх взаємодія і з іншими державними органами та посадовими особами для забезпечення співробітництва, взаємодоповнення, координації й узгодження дій для досягнення спільної мети та досягнення високого рівня комунікації між ними.

Останніми роками проблематика взаємодії органів ДВС та осіб, що здійснюють примусове виконання рішень, розробляється в різних аспектах. На дисертаційному рівні її досліджували: В.В. Макушев¹ – правові засади взаємодії Державної виконавчої служби з суб'єктами публічного та приватного права; Н.А. Сергієнко² – взаємодія судів із органами Державної виконавчої служби при виконанні судових рішень у цивільних справах в Україні. На рівні наукових публікацій до даної теми звертали свою увагу Є.І. Фурса та Є.Є. Фурса. Вони висвітлювали проблематику взаємодії державних виконавців з різними органами при розшуку майна боржника³. Л.С. Мальярчук⁴ порушила питання взаємодії виконавців із банками при зверненні стягнення на грошові кошти. І.С. Мельник⁵ зацікавила взаємодія виконавців та органів державної прикордонної служби України при застосуванні щодо осіб заходів тимчасового обмеження у праві виїзду з України. Сфера наукового інтересу та сфера суб'єктів, між якими виникає взаємодія органів ДВС та приватних виконавців, розширюється. Однак поза увагою дослідників залишилися питання взаємодії органів ДВС та митниць Державної фіскальної служби. Тому в рамках даної публікації пропонується усунути існуючу прогалину.

Перш ніж перейти до аналізу діючого законодавства, яким регулюється означене вище, вважаємо за необхідне з'ясувати теоретико-праксеологічну сутність категорії «взаємодія», що дасть можливість визначити особливості цього процесу в діяльності органів ДВС.

Взаємодія – філософська категорія, яка відображає особливий тип відношення між об'єктами, при якому кожний з об'єктів діє (впливає) на інші об'єкти, приводячи до їх зміни, і водночас зазнає дії (впливу) з боку кожного з цих об'єктів, що, в свою чергу, зумовлює зміну його стану⁶.

Для діяльності державних і приватних виконавців характерною є суб'єкт-суб'єктна взаємодія.

У теорії управління органами внутрішніх справ достатньо детально, з точки зору державного управління, проаналізовано ознаки взаємодії, серед яких виділяють наступні:

– взаємодія – це діяльність;